

דף יב

'אלא לא קשיא הא רבי יהודה הא רבי שמעון' — כי מלאכה שאינה צריכה לגופה היא, שהרי אין הוצאת הכיס צריכה לו מצד עצמה אלא מחמת הויבה, והוא אינו צריך לויבה. [ואינו דומה לתופר בד שנקרע על ידי תולעת וכדו' — כי מאחר שכבר נקרע הבד ומה שהיה היה, הרי עתה התפירה חשובה לו ונצרכת לגופה, אבל כאן אין לו צורך בהוצאת הכיס מצד עצמה]. (עפ"י 'חרושי הר"ן'. וע"ע תוס' צד. ד"ה רבי שמעון ובספר חדש האביב שם).

'יוצא אדם בתפילין בערב שבת עם חשיכה. מאי טעמא — כיון דאמר רבה בר רב הונא: חייב אדם למשמש בתפילין כל שעה ושעה...' — אבל לולא טעם זה, היה מקום לגזור שלא לצאת בהם. ואף על פי שגם אילו היה יוצא בשבת כשהוא לבוש בתפילין לא היה זה איסור תורה, שהרי דרך מלבוש היא, ומדוע נגזור בערב שבת, הלא גזרה לגזרה היא — מכל מקום היה מקום לגזור כי קרוב הדבר שיוציאן, לפי שהוא טורח לו לסלקן, או משום שאינו יכול לזרקן ולהשליכן כשאר דברים. (עפ"י רשב"א ורא"ה).

יש אומרים שהגמרא אומר טעם אליבא דכולי עלמא, גם לפי אביי שלפעמים גזרו גזרה לגזרה. ע' במאירי; חדש האביב. וע"ע בהגהות חשק שלמה.

ועיין באריכות בכל הענין בשו"ת פרי יצחק ח"א ג ד. עוד בענין הסח הדעת מתפילין, בהקשר לסוגיתנו — ע' שאגת אריה לט; שו"ת משיב דבר ח"א ו).

'אמר רב הונא: הלכה, מולל וזורק וזהו כבודו ואפילו בחול' — פרוש הראשונים: מן הדין מותר להרגן בשבת, כבית הלל שבסמוך. אלא משום כבודו יש להמנע מכך, גם בחול. (עפ"י רמב"ן, רשב"א ור"ן. וע' הגהות רא"מ הורביץ).

'רבה מקטע להו ורב ששת מקטע להו, רבא שדא להו לקנא דמיא. אמר להו רב נחמן לבנתיה קטולין ואשמעינן לי קלא דסנוותי' — בשו"ת אגרות משה (הו"מ ח"ב מז) כתב, שאין שום איסור, אף לא משום מדת חסידות, להרוג בעלי חיים המאוסים שמצערים או מזיקים לאדם, כגון זבובים פרושים ועכברים.

ובסוף דבריו הוסיף:

'אבל מכל מקום אם אפשר טוב שלא יהרגם בידיו ממש אלא על ידי הנחת דבר ההורגם, מאחר דחוינן דכשעושה אדם מעשה אכזריות דרציחה אפילו לאלו שמחוייבין להורגם על חיוב פסק-דין דסנהדרין כעיר הנדחת, הוצרך הקרא ליתן הבטחה מהשי"ת שיתן להם רחמים וגם עוד יוסיף אצלם מדת הרחמים, כדפירש כן באור-החיים... וזה שייך שיעשה גם כשהוא עושה במדת אכזריות לבעלי חיים... לכן טוב יותר שלא להרוג בידים אלא על ידי הנחת דבר ההורגם וכדומה.

והא דאיתא בשבת דף י"ב ע"א במפלה כליו דאמר להו רב נחמן לבנתיה קטולין ואשמעינן לי קלא דסנוותי — הוא בכנים שבגופו ובגדיו שאי אפשר להורגם על ידי איזה דבר אחר... אבל לזבובים ועכברים שיש להורגן על ידי הנחת איזה דברים, טוב לא להרוג בעצמו. ואף שלא מצאתי זה בפירוש באיזה מקום טוב להתנהג כן במקום שאפשר.'

(ואולי זהו טעמו של רב הונא שאף בחול ימלול ולא יהרוג משום כבודו — דהיינו כבוד האדם שלא יהרוג בידים בעלי חיים, כיון שאפשר למנוע חורתם על ידי מלילה).

(ע"ב) 'זימנין אמר (ליה) רחמנא ידכרינך לשלם' — נראה שאמר כן כאשר החולה לא הבין לשון הקודש. [ומדוקדקת גרסת 'זמנין אמר ליה']. (רא"מ הורביץ)

והאמר רב יהודה: לעולם אל ישאל אדם צרכיו בלשון אמרי. ואמר רבי יוחנן: כל השואל צרכיו בלשון ארמי אין מלאכי השרת נוקקין לו, שאין מלאכי השרת מכירין בלשון אמרי — שאני חולה דשכינה עמו' — נחלקו הראשונים בדבר; יש אומרים לאו דוקא ארמית, אלא גם שאר הלשונות (שאינן לשון בעצם, אלא לשון הסכמית, כמבואר בספרים) אין המלאכים מכירים (רי"ף פ"ב דברכות). ונקטו ארמית לרבותא, אפילו שהיא לשון התרגום וניתנה מסיני (ככפ"ק דמגילה), וגם נשתלשלה מלשון הקודש, אין המלאכים מכירים. (מהרש"א ומהר"ל).

והקשו התוס', הלא המלאכים יודעים אפילו מחשבות הלב? (ובשפת אמת תמה מנין להם זאת, והביא שבזוהר אינא להפך, שמחשבות הלב אינן גלויות למלאכים. ומבהגר"א (או"ח קא,ד) משמע לכאורה שהדבר שנוי במחלוקת התלמוד והזוהר. ע"ש. וע' במעדני-יום-טוב על הרא"ש — ברכות פ"ב ב. ומהר"ל בחדושי אגדות תירץ שאכן יודעים את המחשבות, אבל אין מכירים את הלשון, והרי בתפילה לא די במחשבת הלב, ואין נוקקין להעלות תפילתו אלא כשמדבר, ודיבור זה אינו מובן להם. וע"ע באריכות ב'מגדים חדשים' וב'מאור ישראל', וכן בספר נפש חיה (לר"ר מרגליות) או"ח קא,ד).

ולכן כתב הרא"ש (ברכות פ"ב ב. וע' בתוספותיו בסוטה לג. וצ"ע) שהמלאכים יודעים ומבינים את כל הלשונות, אלא שאינם נוקקין להעלות תפילות שבארמית, לפי שלשון זו מגונה בעיניהם. ודוקא ארמית ולא שאר לשונות. (והטעם, מפני שהיא שיבוש של לשון הקודש. ולפי זה הוא הדין לשאר לשונות שבאו משיבוש לשון הקודש, כמו שכתב הרמב"ם על השפה הערבית — 'מעדני יום טוב' ברכות שם). וכבר הקשו המפרשים (ע' ר"ש משנץ ועוד) שמסוגית סוטה (לג) מוכח שאף אינם מבינים, מכך שהביאה הגמרא מגבריאל שלימד ליוסף שבעים לשון.

שתי השיטות הובאו להלכה — או"ח קא,ד.

בסוטה (שם) מבואר, שכל זה ביחיד, אבל הציבור אינם זקוקים למלאכים להמליץ. והטעם הוא לפי שהקב"ה בעצמו מקבל תפילתם, כמו שאמרו 'כל בי עשרה שכינה שריא'. וכמבואר כאן שלהתפלל על החולה בפניו, אפשר גם בארמית, לפי ששכינה עמו (והובא להלכה בשו"ע יו"ד שלה,ה ובמשנ"ב קא,טז. וע' 'עיני כל חי' לר"ח פאלאג'י — סוטה). ויש אומרים שכל תפילה הקבועה לציבור, אפשר להתפלל בארמית, אפילו ביחיד. (ע' רא"ש שם וטושו"ע או"ח שם).

(כתב ב'בן יהוידע' (סוטה שם), שאדם גדול, שאין תפילתו צריכה שמירה מן המקטרגים, יכול להתפלל בארמית, כמו שמצינו ברשב"י שהיה מתפלל כמה תפילות בארמית. וקשה לפי זה מה הקשו כאן על רבי אלעזר 'היכי עביד הכי').

'מיתבי, לא יקרא לאור הנר שמא יטה. אמר רבי ישמעאל בן אלישע: אני אקרא ולא אטה. פעם אחת קרא ובקש להטות, אמר, כמה גדולים דברי חכמים שהיו אומרים לא יקרא לאור הנר' — בסתם, ולא פרשו הטעם [במשנה] שמא יטה, כי אם היו מפרשים הטעם, היו בני אדם סומכים על עצמם לומר 'אקרא ולא אטה', ובכך שלא פרשו במשנה טעמי גזרותיהם, הרחיקו את האדם מהעבירה. (ביאורי הגר"א). וע"ע במהר"ץ חיות כאן וב'מאור ישראל'. וע' בע"ז לה ובמובא שם.

ברישא ובסיפא נקט התנא טעם הגזרה: 'לא יצא החייט... שמא ישכח... לא יאכל הזב מפני הרגל עבירה'. ואילו כאן לא נקט הטעם — אפשר מפני שירדו חכמים לסוף דעתו של אדם שאילו היו מפרשים לו הטעם 'שמא יטה', היה מורה היתר לעצמו שיוכל להעמיד עצמו שלא להטות, משא"כ בשאר, לא יבוא להקל בגלל נתינת הטעם. וזהו השבח ששיבח לדברי החכמים. וע"ע בפני יהושע ובחדושי הגרעק"א).

רבי נתן אומר: קרא והטה וכתב על פנקסו אני ישמעאל בן אלישע קריתי והטיתי נר בשבת, לכשיבנה בית המקדש אביא חטאת שמנה' — וקשה למה לא הביאו הפוסקים דין זה? ואולי רק במקום שלא ברור הדין, כמו להטות הנר בשבת, שיש מחלוקת האם המבעיר אש בשבת חייב חטאת, ולכן צריך לרשום שמא בית דין בעתיד יפסקו שפטור, אבל בדבר שאין בו מחלוקת כלל, בזה אין צריך לרשום. וכן יש לומר בגמרא יומא דף פ' עיי"ש (מהגרד"נ גולדברג שליט"א). א"ה: עדיין צ"ב מדוע לא הביאו הפוסקים [הראשונים] דין זה ובאופן האמור.

'כאן בשמש קבוע כאן בשמש שאינו קבוע' — רש"י ותוס' מפרשים טעם החילוק בין שמש קבוע לשאינו קבוע, באימת הרב המוטלת עליהם. וכמה ראשונים מפרשים שהשמש הקבוע אינו צריך עיון מרובה כשמש שאינו קבוע, לכך התיירו לו לבדוק. ואף על פי שאסרנו להבחין בין בגדיו לבגדי אשתו, ואין צורך לכך בעיון מרובה — כאן הקלו מפני הנקיות ומפני הסכנה. (עפ"י רמב"ן רא"ה ור"ן. וע' קרני ראם על המהרש"א).

הפניות, לשון ופרפראות

'אין הורגין את המאכולת בשבת דברי בית שמאי. ובית הלל מתירין' — יתבאר אי"ה להלן קו.

'וללמדו אומנות' — על חיוב לימוד אומנות לבן — ע' במובא בקדושין כט.

'שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבא' — כאשר יש לו לאדם לזעוק ורוצה לזעוק ואינו יכול — זאת היא הזעקה הגדולה, לכך רפואה קרובה לבוא. (בשם הרבי מקוצק)

(ע"ב) 'אפילו גבוה שתי קומות ואפילו שתי מרדעות' — מרדע היינו מלמד הבקר — מקל ארוך שבקצהו דרבן, שהאכר מזרו ומכוין בו את הבהמה החורשת. ו'מלא המרדע' הוא שיעור-מרחק שהיה ידוע בימיהם, כגון: 'אחד אומר גבוה שני מרדעות ואחד אומר שלשה' (ר"ה כד.); 'אילן שהוא נוטה לשדה חברו, קוצץ מלא המרדע על גבי המחרשה' (ב"ב ב, ג). (משמע כאן שהמרדע גבוהה מן ה'קומה'. ופשוט ש'שתי קומות' שאמרו היינו בקומת איש ולא קומת בנין, שכן היא סתם לשון 'קומה' במקרא ובדברי חכמים — כמו 'אל תבט אל מראהו ואל גבה קומתו'; 'אל יהלך בקומה זקופה'. אבל קומת בנין בלשון חז"ל היינו 'דיוטא').

'רבי נתן אומר: קרא והטה' — על ענין אפשרות תקלה לצדיקים — ע"ע במובא ב'יוסף דעת' גליונות כה, לב, מז; ובחולין ה: וראה עוד בחידושי ר' מאיר שמחה מדווינסק בליקוטים.

דף יג

'מיתיבי רשב"ג אומר: התינוקות של בית רבן היו מסדרין פרשיות וקורין לאור הנר' — ישנם ראשונים הסוברים שבמקום חינוך מצוה מותר לספות איסור לקטנים (ע' תוס' פסחים פה ור"ה לג. ועוד).

דף יב

- טו. א. האם מותר לצאת בתפלין ערב שבת עם חשכה?
ב. איזו הלכה אמר עליה רב יוסף: 'הלכתא רבתי לשבת'?
- ג. האם ובאיזה אופן מותר לפלות בגדים בשבת? (וכיצד מפלים בגדים בכלל?).
ד. אלו דברים אסרו חכמים לעשותן לאור הנר, ואלו דברים מותר?
ה. האם מותר לשדך התינוקות וללמד ספר או אומנות בשבת?
ו. מה דין ביקור חולים וניחום אבלים בשבת?
ז. האם שואל אדם צרכיו בלשון ארמי?
ח. מנין ששכינה נמצאת עם החולה ומאי נפקא מינה?
א. תנא דבי אליהו, יוצא אדם בתפלין בערב שבת עם חשכה, כיון שאסור לו להסיח דעתו מהם, זכור הוא ולא ישכח ויצא בהם משחשכה.

ב. תניא חנניא אומר: חייב אדם למשמש בבגדו ערב שבת עם חשכה. אמר רב יוסף: הלכתא רבתי לשבת.

ג. נסתפקו בגמרא האם מותר לפלות בגדיו מן הכנים ביום השבת, ואסור רק לאור הנר, שמא ישכח ויטה, או שמא אסור אף ביום — לשיטת ר' אליעזר שההורג כינה בשבת חייב, ולכך אסור לפלות שמא יהרוג. (ויש לומר שלפי המסקנא אף לרבי אליעזר אין איסור לפלות אלא לאור הנר. כן צדדו בתוס'). אבל לחכמים מותר לפלות ביום.

וכשמפלה, מולל (הכינה). להתייש כחה שלא תחזור (וזורק ובלבד שלא יהרוג. אבא שאול אומר: נוטל וזורק ובלבד שלא ימלול. (אפשר שסובר כחכמים שההורג כינה פטור ואעפ"כ גזר שלא ימלול. ואפשר שסובר כר' אליעזר ולכך גזר מלילה אטו הריגה. ערש"י ותוס'). ואפשר שהכל סוברים כדעת בית הלל שבסמוך, שמותר להרוג כינה שבראשו, אלא שבמפלה כליו שמצויים בהם רמשים אחרים, גזרו שלא להרוג אף את הכינה. רא"ש ועוד). אמר רב הונא: הלכה, מולל וזורק וזהו כבודו, ואפילו בחול. (לא שסובר רב הונא שאסור להרגן בשבת, אלא משום כבודו יש להמנע מכך גם בחול. רמב"ן). רבה ורב ששת היו מקטעים אותם, רבא היה משליכם לספל מים, וכן רב נחמן הורה לבנותיו להרגן.

רש"י ועוד פירשו שהיו ממיתים אותם בשבת, וכבית הלל המתירים להרוג כינה בשבת. וריב"א פרש: בחול. וכתבו התוס' שאנו סומכים על רש"י שמותר להרוג כינה בשבת. ונחלקו הראשונים על איזו כינה מדובר, אם על השחורה הקופצת או על הכינה הרוחשת על הראש והבגדים. ובשלחן ערוך (שטו, ט) נפסק שפרעוש אסור להרגו, ואף לא ימללנו בידו שמא יהרגנו, אלא אם הוא על בשרו יטלנו ויזרקנו (רמ"א). ואפילו במקום צער אין להתיר (חות יאיר קסד). אבל כינה מותר להרגה. ודוקא בראשו (או בבשרו), אבל המפלה בגדיו לא יהרוג אלא ימלול.

בספר 'פחד יצחק' כתב להחמיר שלא להרוג כינה בשבת. ואין כן סוגיין דעלמא. ויש אומרים שהכינים שלנו אינם אלו המדוברים בגמרא ולכך יש להחמיר.

אין פולין ברשות הרבים מפני הכבוד. [כיוצא בו אין עושים אפיקטוזין (= הקאה) ברשות הרבים].

ד. גזרו חכמים [בעליית חנניה בן חזקיה בן גרון] שלא לקרות ולא לפלות לאור הנר. ואפילו הנר גבוה מאד. (רבה. שלא חלקו חכמים בגזרתם).

לדברי הר"ה (בעירובין צח), לאביי (שם) מותר כאשר הנר בריחוק, כי בינתיים ייזכר ולא יטה, אך אין הלכה כאביי

כמו כן אסור להבחין בין בגדים דומים לאור הנר. [כגון במחוזא היו בגדיהם רחבים, שלא כבני הכפרים, והיו דומים לבגדי הנשים הזקנות. ואף על פי שאין צורך בהבחנה זו בעיון מרובה (ר"ן). וכתבו התוס': מכאן נראה שאסור להבחין בין בגדו לבגד חברו לאור הנר. וכתב ב'מנחת חינוך' (מוסד השבת ז,ה) שכאן מדובר כשרוצה ללבוש לאלתר אבל לולא כן, מלבד החשש שמא יטה אסור הדבר משום מלאכת 'בורר'].

וכן השמש שאימת רבו עליו [שמש קבוע — לגרסתנו ופרש"י. או שאינו קבוע — לרבנו תם], לא יבדוק כוסות וקערות לאור הנר. ולפי התירוץ השני בגמרא, חילקו בין נר שמן שאסור ובין של נפט שהואיל וריחו רע, אין חשש הטיה. וללשון זו נסתפקו האם מותר לשמש שאינו קבוע, שאינו ירא כל כך (ולר"ת: בקבוע) לבדוק לאור נר שמן. ואמר רב: הלכה (שמותר) ואין מורים כן, (שלא יזלזלו). ורבי ירמיה בר אבא אמר: הלכה ומורים כן.

להלכה, דעת הר"ף והרא"ש שבשל נפט מותר בין שמש קבוע בין בשאינו קבוע, ובשל שמן — שמש שאינו קבוע אסור, ושמש הקבוע — מותר ומורים כן. ואילו הרמב"ם (וכן פסק בשו"ע ערה, יב) אוסר בשמש שאינו קבוע אפילו בשל נפט, לפי שאינו מכירן ונצרך לעיון רב. והוא הדין לענין קריאה, המצרכת עיון רב, אין להקל לדעה זו בשל נפט. (ע' באה"ל ערה, א ד"ה לאור).

הרמב"ן כתב שלא התירו כאן בשל נפט אלא בדיקת כוסות וקערות, משום נקיות, ולא בקריאה וכדומה.

שני אנשים המעיינים בענין אחד (י"א בספר אחד וי"א אף בשני ספרים) — מותר להם לקרוא לאור הנר, שאם יבוא האחד להטות — יזכירנו חברו. אבל במדורה, אפילו עשרה בני אדם אסורים. (הב"ח כתב (והובא במג"א — ערה), לא התירו בשני בני אדם אלא לדבר מצוה).

רבא אמר שאדם חשוב שאין דרכו להטות — מותר. [מלבד אם הוא משים עצמו על דברי תורה כהדיוט, כרבי ישמעאל בן אלישע — שאסור].

חזון רואה לאור הנר היכן התינוקות קוראים, לסדר ראשי פרשיות בלבד, אבל לא יקרא לאור הנר. והתינוקות עצמן — ללשון אחת (ג). גם כן אסורים לקרוא אלא ראשי פרשיות. וללשון אחרת — מותר, הואיל ואימת רבן עליהם, לא יבואו להטות. (וכן פסק הר"ף. ונחלקו הפוסקים אם התר התינוקות נאמר רק כשיושבין לפני רבן או גם כשאינו מסדיר לפניהם. ערשב"א, רמב"ם ה, ט; או"ח ערה. א. יש שכתבו שמותר לקרות בליל כיפורים לאור הנר, שמתוך שהוא יום כפרה וסליחה אימת

היום עליו, וכתינוקות הקורין. 'החודשי הר"ן' ורישב"א בשם התוס'; או"ח ערה, ח.

יש אומרים שקריאת ההגדה בליל פסח שחל להיות בשבת, תיעשה בשני על ידי שני אנשים מתוך ספר אחד, מלבד למי שרגיל, שאינו אלא כמסדר פרשיות. ובשלחן ערוך (ערה, ט): 'ליל פסח שחל להיות בשבת מותר לקרות ההגדה בספר משום דהוי כעין ראשי פרקים, דאין עם הארץ שלא תהא שגורה בפיו קצת'. וכן כיוצא בזה, תפילות ואמירות השגורות בפיו — מותר. ט"ז).

ב. כתבו כמה פוסקים אחרונים, שמותר לקרוא בשבת לאורה של מנורה חשמלית שיש בה

דרגות שונות של עוצמת האור, ואין לחוש שמא ישנה את העוצמה. וטוב יעשה אם יכסה את המתג מבעוד יום. מתוך שמירת שבת כהלכתה יג, לב, עפ"י אגרות משה או"ח ח"א א צג, והגרשו"א. ואולם בשם החזו"ן-איש מובא (דינים והנהגות' ט, יב) שהיה מקפיד מאד בדבר זה, ואף אמר שאין לסמוך על הנחת פתק ליד המנורה, ואין התר אלא לקרוא שנים בספר אחד או על ידי העמדת שומר. וכן בשו"ת אור לציון (ח"ב יח, יח) החמיר לכתחילה במנורה חשמלית שאפשר לשנות בה את עוצמת האור. אבל לא בשאר מנורות. ואף בזה, לצורך לימוד תורה יש להתיר, כי אינו דומה לנר שדרכו להתמעט מאליו. ואפילו בנרות שלנו העשויים מפרפין כתב להתיר — כי אין הדרך להטות הפתילה בהם.

ה. רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רשב"ג: אין משדכים את התינוקות לארס, ולא את התינוק ללמדו ספר וללמדו אומנות, [ואין פוסקים צדקה על הצבור אפילו ליתום ויתומה. גרסת הרי"ף]. (ממצוא חפצך ודבר דבר) — דברי בית שמאי. ובית הלל מתירים. (חפצך — ולא חפצי שמים).

ו. לדעת בית שמאי, אין מנחמים אבלים (משום שמצטער עמהם) ואין מבקרים חולים בשבת. ובית הלל מתירים. ואומר לחולה: 'שבת היא מלועוק ורפואה קרובה לבא'. רבי מאיר אומר: 'יכולה היא שתרחם' (אם תכבדהו מלמצטער בה. רש"י). רבי יהודה אומר: 'המקום ירחם עליך ועל חולי ישראל'. רבי יוסי אומר: 'המקום ירחם עליך בתוך חולי ישראל', [וכדברי רבי חנינא: מי שיש לו חולה בתוך ביתו, צריך שיערבנו בתוך חולי ישראל]. שבנא (/ שכנא. עתוס) איש ירושלים, בכניסתו אומר: 'שלום', וביציאתו אומר: 'שבת היא מלועוק ורפואה קרובה לבא, ורחמי מרובים, ושבתו בשלום'. (ברי"ף הגרסא 'שבתו לשלום. וע' מהרש"א).

ואמר רבי חנינא: בקושי התירו לנחם אבלים ולבקר חולים בשבת, (שמא יבוא לזעוק. רי"ף). התר ניחום אבלים בשבת מובא בשלחן-ערוך ובשאר פוסקים. ואולם יש מי שכתב שעכשיו אין נוהגים לנחם בשבת ונתן טעמים לדבר (גשר החיים בשם 'נימוקי אורח חיים'. ואולם בשו"ת שכט הלוי (ח"ד נג) פקפק בדבר, אם מנהג ותיקין הוא זה).

ז. אמר רבי יהודה: לעולם אל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמי. ואמר רבי יוחנן: השואל צרכיו בלשון ארמי אין מלאכי השרת נזקקים לו. (יש אומרים: דוקא ארמית. ויש אומרים: כל שאר הלשונות מלבד לשון הקדש). ואולם לחולה בפניו אפשר בלשון ארמית, כי שכינה עמו. ובציבור אפשר לבקש בלשון ארמי (עפ"י סוטה לג). ויש אומרים אפילו ביחיד, כל שהיא תפלה קבועה לצבור.

ח. מנין ששכינה סועדת את החולה, שנאמר ה' יסעדנו על ערש דוי. (וכן נאמר וישתחו ישראל על ראש המטה. עפ"י הרי"ף; רש"י — ויחי). וכן אמר רבא אמר רבין: מכאן שהקב"ה זן את החולה. ומפני כך אפשר לבקש עליו בפניו בארמית, כאמור. וכן נפקא מינה לנכנס לבקרו, שלא ישב על גבי מטה ולא על גבי כסא אלא מתעטף ויושב לפניו, מפני ששכינה למעלה מראשותיו. (נראה דוקא כשהחולה שוכב נמוך, אין לו למבקר לישב גבוה מראשותיו. תוס').